

عنوان مقاله:

سامان‌بندی‌های تجسمی در نگاره شهادت حضرت زکریا (ع) قصص الانبیا

محل انتشار:

ماهنامه باغ نظر، دوره 17، شماره 92 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 12

نویسندگان:

آرمیتا سعادت‌مند - دانشجوی دکتری پژوهش هنر، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران.

سید علی مجابی - استادیار گروه هنر، دانشکده هنر، معماری و شهرسازی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

خلاصه مقاله:

بیان مسئله: قصص الانبیا، قصه‌های نقل‌شده از حوادث زندگی پیامبران است. برخی از نگارش‌های این کتاب مزین به تصویرسازی و نگارگری به‌منظور نمایان‌کردن هرچه بیشتر مفاهیم بیان‌شده در آن است. مشهورترین نسخه خطی قصص الانبیا نسخه خطی موزه توپکاپی است و یکی از شاخص‌ترین این قصص، که در کتاب مذکور نگارگری شده است، روایت شهادت حضرت زکریا (ع) است. نگارگر در این اثر سعی در تجسم مظلومیت زکریا در برابر کفرگویی ابلیس و حمایت الهی از او دارد. هدف پژوهش: بررسی سامان‌بندی تجسمی براساس سه ویژگی عناصر بصری (خط، رنگ، بافت، فرم)، ترکیب‌بندی (مارپیچ طلایی، مربع شاخص، مستطیل طلایی و خطوط رهنمونگر) و نمادپردازی از سه منظر شخصیت، رویداد و گفت‌وگو در این نگاره است. برای دستیابی به این هدف ابتدا الگوی ارتباط بین پارامترهای تشکیل‌دهنده این سه ویژگی سامان‌بندی تبیین می‌شود. روش پژوهش: پژوهش حاضر به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. نتیجه‌گیری: شخصیت‌ها در این نگاره به دو ساحت روایت کتاب و درخت، که پناه‌دهنده زکریا از هجوم ابلیسیان است، وفادار باقی می‌مانند. ترکیب‌بندی دوار، القای جایگاه درخت با به‌کارگرفتن ترکیب‌بندی مثلثی عناصر به‌نحوی که رأس مثلث بر درخت تأکید داشته باشد، القای آرامش و ثبات با به‌کارگرفتن عناصر در مستطیل طلایی، قرینگی فرم‌های انسانی، استفاده از خطوط رهنمونگر عمودی برای جای‌گیری عناصر، استفاده از مستطیل‌های $\frac{1}{2}$ و $\frac{1}{3}$ برای چینش کتیبه و نگاره در کنار یکدیگر، تداعی بافتی آرام، کم‌تنوع و معناگرا بودن به‌واسطه نحوه به‌کارگیری عناصر بصری نقطه و خط و در نهایت چیدمان ساختار حلزونی پادساعتگرد و ساعتگرد عناصر از مهم‌ترین نکات قابل شناسایی در سامان‌بندی این اثر هستند. همچنین به‌کارگیری لاجوردی یکنواخت در پس‌زمینه، فضای اندوه و وهم، زرد درخشان در لباس ابلیس، تأکید بر شخصیت او و نارنجی در لباس نقال سبب چرخش رنگ‌ها در ترکیب‌بندی اثر بوده است. در مجموع، اثر با رنگ‌های تخت و درخشان و بدون سایه ترسیم شده است.

کلمات کلیدی:

شهادت زکریا (ع)، قصص الانبیا، سامان‌بندی، نگارگری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1152326>

